

не використовувати готові знання, а здобувати з особистого досвіду те, що веде до творчого та діалектичного мислення. Новітні підходи в організації освіти роблять навчальний процес різноманітним, цікавим та ефективним [5, с. 14].

Технологія проектування означає розв'язання задачі учнем або групою студентів, що, з одного боку, передбачає використання різних методів, засобів навчання, а з іншого – інтеграцію знань, умінь з різних галузей науки, техніки, творчість.

Уміла обробка інформації дає можливість дизайнеру чіткіше й чіткіше визначити проблему (окреслити суть протиріччя, що лежить в основі проблеми, знайти вже відомі рішення тощо), швидко знайти власні шляхи вирішення проблеми. відповідно, більш ґрунтовно розвивати банк з ідеями та пропозиціями.

Організуючи активну навчальну діяльність учнів на уроці та в позаурочний час, вчитель має можливість розвинути в них таку особистісну якість, як пізнавальна незалежність.

Творча та дослідницька діяльність студента – діяльність студента, пов'язана з розв'язуванням творчо-дослідницької задачі з раніше невідомим рішенням (на відміну від практикумів, що існують для ілюстрації певних законів природи) і яка включає основні етапи наукового дослідження у сфері, стандартизованих, на основі визнаних традицій, визначення проблеми, вивчення теорії з даної теми, вибір методів дослідження та їх практичне засвоєння, збір власного матеріалу, його аналіз та узагальнення, власні висновки.

Список використаних джерел

1. Буджак Т. Метод проектів як засіб формування інтелектуальних здібностей учнів. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2003. № 10. С. 9–12.
2. Коберник О. М. Трудове навчання в школі: проектно-технологічна діяльність. 5–12 класи. Харків : Основа, 2010. 256 с.
3. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : навч.-метод. посібник. Київ : А.С.К., 2004. 192 с.
4. Прокопенко І. Ф. Інформаційне суспільство і освіта. *Комп'ютер у школі і сім'ї*. 2003. № 1. С. 17–19.
5. Терещук А. І. Методика організації проектної діяльності старшокласників з технології: метод. посібник. Київ : Літера, 2010. 128 с.

**Олександр КУДЛАЙ,
Марія КУЛАКОВА**

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ДИДАКТИЧНОГО ПРОЄКТУВАННЯ В ТРУДОВОМУ НАВЧАННІ

Методологію проектування змісту профільного навчання технологій у старшій школі ми визначаємо як науково обґрунтовану систему, яка містить: концептуальні засади профільного навчання, теоретико-методологічні засади та положення процесу педагогічного проектування змісту, етапи педагогічного проектування змісту, концептуально визначені підходи та положення, принципи і критерії, концептуальні положення щодо формування творчої особистості, інноваційні підходи структурування змісту, моделі, що використовуються у процесі проектування змісту профільної технологічної освіти старшокласників. У контексті нашого дослідження пропонуємо розуміти термін «методологія проектування» як науково обґрунтовану систему концептуальних та інноваційних підходів, принципів, методів, положень тощо, яка визначає сутність проектування змісту, науково організовує його [1].

У вітчизняній, так і світовій педагогічній науці протягом останніх десятиліть здійснено багато новаторських запроваджень, спрямованих на вдосконалення техніко-технологічної підготовки учнів і, відповідно до цього, забезпечення підготовки педагогічних кадрів (А. Вихрущ, А. Дьомін, Й. Гушулей, В. Гусев, В. Ледньов, В. Мадзігон, М. Жиделев, П. Яковишин, Д. Тхоржевський, Г. Терещук, В. Сидоренко, М. Скаткін та інші). Але в період запровадження ступеневої підготовки вчителів та входження вищої педагогічної освіти в Болонський процес виникла численна кількість проблем теоретичного, практичного та організаційного характеру. Виникла потреба у створенні якісно нового підходу до наукових основ технічної підготовки вчителя, що пов'язані з трансформаційними процесами в освітній галузі «Технології».

Г. М. Гусак аналізує процес становлення теорії підготовки вчителя у вищих закладах освіти, де виділяється три періоди.

Початковий етап припадав на 60-70-і роки і характеризувався розробкою і систематизацією категоріально-понятійного апарату, виділенням закономірностей та принципів навчання, накопиченням дослідних матеріалів. Другий період, що припадає на 80-ті роки, характеризується всебічним поглибленням наукових досліджень проблем вищої школи і систематизується за виділеними Н. А. Шайденко трьома групами. До першої групи досліджень відносять розробки теоретико-методологічних основ формування і розвитку особистості вчителя (С. І. Архангельський, Н. В. Кузьміна, Ю. Н. Кулюткін, Г. С. Сухобська, С. Г. Вершловський, Н. Д. Хмель, А. І. Щербаков, В. А. Сластьонін та інші). До другої групи входять дослідження проблем формування професійних умінь та педагогічних якостей майбутніх учителів, визначення їх педагогічної готовності (Ю. П. Азаров, І. А. Зязюн, М. М. Левіна, А. І. Піскунов, О. А. Абдулін, Л. Ф. Спірін, Н. А. Сорокін та інші). Третя група досліджень характеризується вивченням проблем формування професійно значимих особистісних якостей студентів. У цьому плані вивчалися процеси формування педагогічної культури майбутнього вчителя (І. Ф. Ісаєва, В. А. Кан-Калик, Д. С. Яковлева та інші), досліджувалась мотиваційна сфера (А. К. Дусавицький та інші) [3].

Головною метою трудового навчання є формування технологічно освіченої особистості, підготовленої до самостійного життя і активної перетворювальної діяльності в умовах сучасного технологічного, інформаційного суспільства та реалізація творчого потенціалу учнів. Аналіз концепцій та систем трудового навчання, а також змісту, методів і засобів технологічної освіти показує, що її завдання можливо вирішити на основі проектної технології навчання [2].

У структуру проектної технології входять: її концептуальна основа; мета навчання; зміст навчального матеріалу та його організаційне забезпечення; форми і методи спільної діяльності педагога і учнів, засоби навчання, а також діагностика результатів навчального процесу педагогом та їх рефлексія учнем.

Проектна педагогічна технологія стосовно учня – це діяльність, спрямована на розв'язання значущої проблеми, сформульованої у вигляді мети і завдання, а її результатом є знайдений ним спосіб розв'язання проблеми, що має практичний характер і прикладне значення. Це можливість виявити себе, застосувати знання, випробувати свої сили, принести користь і публічно показати результат роботи як розроблений і реалізований проект. Учитель, застосовуючи проектну технологію, вчить: бачити та формулювати проблему; визначати мету та задачі, які впливають з виявленої проблеми; шукати та виокремлювати потрібну інформацію; проводити необхідні дослідження; здійснювати добір доцільних технологій створення продукту проектування; планувати діяльність; аналізувати успішність проектної діяльності; презентувати результати проектної діяльності.

Якість змісту та процесу технологічної освіти, її результативної складової відповідно до вимог компетентнісного підходу визначається, насамперед, рівнем

оволодіння учнями культуро-доцільними ключовими та галузевою (предметною) проектно-технологічною компетентностями, які є елементами загальної культури учнів, а не рівнем оволодіння певної суми відчужених знань, технократичних умінь та навичок.

Проектування змісту технологічної освіти передбачає оперування узгодженими поняттями компетентнісного підходу [1, с. 133].

Ключова компетентність – це новоутворення суб'єкта діяльності, його внутрішній резерв, який виявляється в системному прояві знань, умінь, здібностей, ставлень, особистісних якостей, здатності до партнерської взаємодії, що в сукупності забезпечує досягнення мети діяльності в різних сферах.

Проектно-технологічна компетенція – це комплекс наперед заданих, відчужених від суб'єкта, взаємопов'язаних знань, умінь, способів діяльності, що стосуються реальних об'єктів проектно-технологічної діяльності: від задуму до його реалізації.

Предметна проектно-технологічна компетентність – набуті учнями в процесі навчання технологій особистісні якості, здібності, освітній досвід проектно-технологічної діяльності, що в сукупності забезпечують готовність та здатність успішно застосовувати набуті знання, вміння, способи діяльності стосовно реальних об'єктів творчої праці.

Проектно-технологічна компетентність за своєю суттю є результативною складовою технологічної освіти, замовленням українського суспільства на підготовку його громадян – компетентних фахівців, здатних до інноваційної діяльності, ефективної партнерської взаємодії, зацікавлених продуктивністю та наслідками власної діяльності.

Компетентність – це не просто володіння компетенцією, тобто знаннями, вміннями, здібностями, універсальними способами творчої та практичної мислєдіяльності, а й готовність та здатність ефективно вирішувати життєво важливі проблеми в різних сферах матеріального і нематеріального виробництва зі знанням справи, здатність до творчого сприйняття, розуміння, усвідомлення й перетворення реальності, формування власного соціокультурного середовища.

Методика проектування передбачає реалізацію дидактичного, логічного та фізичного рівнів, кожен з яких містить змістовний компонент діяльності розробника, що визначає вимоги до структури та змісту того чи іншого курсу, тобто теми чи модулю.

Дидактичний рівень передбачає обґрунтування доцільності використання в навчальному процесі тих чи інших форм, методів навчання трудовому навчання, відбір дидактичного змісту, його декомпозицію за рівнями складності, об'єму та дидактичним цілям.

На даному етапі відбувається формування компетентнісно-орієнтованого навчально-методичного комплексу навчальної дисципліни за заданими векторами, а саме:

- формулювання мети вивчення дидактичної одиниці (дисципліни, розділу, теми і т. п.);
- складення компетентнісної моделі учня у вибраному дидактичному полі, орієнтування змісту на вимоги Державного стандарту освіти та програми загального курсу;
- реалізація основних дидактичних можливостей навчання в технологічному освітньому середовищі (дотримання принципів навчання);
- відбір та структурування дидактичного матеріалу (виявлення джерел інформації, аналіз джерел та відбір вмісту відповідно до мети навчання; ранжування та декомпозиція навчальної інформації за рівнями складності та обсягом);
- складання бази тестових завдань з урахуванням вимог, що висуваються до рівня засвоєння змісту дидактичних одиниць (алгоритмічний, творчий та ін.) та правил побудови тестових завдань.

Логічний рівень є описом дидактичного проектування відповідно до обраної структури представлення та логіки вивчення навчального матеріалу в проектованому курсі. На цьому етапі відбувається:

1. Побудова структурно-логічної схеми вивчення навчальної дисципліни у різних рівнях декомпозиції (загалом, обраного розділу, теми, заняття).

2. Структурування навчальної інформації відповідно до складеної структурно-логічної схеми, та з урахуванням курсу (заголовки, інструкція, робоча програма, теоретичні та практичні заняття, підсумкові тести, література, глосарій та інше).

3. Визначення необхідної якості засвоєння навчальної інформації учнями при вивченні технологій.

Фізичний рівень пов'язаний з реальною розробкою навчально-методичного комплексу, за яким слідує введення його в експлуатацію та оцінювання ефективності його застосування.

Фізичний рівень проектування не належить до компетенції викладача навчальної дисципліни.

До основних етапів такого проектування в трудовому навчанні слід віднести підготовку необхідної інформації з метою розробки компонентів модуля, її аналіз та декомпозицію відповідно до понять, що розглядаються; виділення дидактичних одиниць модуля та побудову структурно-логічної схеми відповідно до матеріалу уроку; розробку бази тестових питань та завдань для проміжного контролю; розробку теоретичних та практичних занять з урахуванням дидактичних вимог до візуалізації інформації на дисплеї, використовуючи контраст, логічні наголоси та інше, а також тестів проміжного контролю засвоєння навчального матеріалу із раніше створених тестових питань; створення глосарію теми та розділу.

Таким чином, технологічна освіта як зміст, процес і результат творення культури власного народу покликана забезпечувати соціокультурний розвиток особистості, формувати відповідні компетентності, забезпечувати здатність до підприємливості, конкурентоспроможності, мобільності на ринку праці.

Список використаних джерел

1. Мачача Т. С. Обґрунтування методологічних підходів до формування сучасного змісту трудового навчання. *Дистанційне навчання в контексті розвитку синергетичного мислення : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю* (м. Херсон, 30–31 жовтня 2014 р.) / наук. ред. Г. С. Юзбашева. Херсон : Айлант, 2014. Випуск 17. С. 258.

2. Сидоренко В. К. Проектно-технологічний підхід як основа оновлення змісту трудового навчання школярів. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2007. № 1. С. 41–44.

3. Топузов О. Забезпечення якості загальної середньої освіти: на шляху до європейських стандартів. *Український педагогічний журнал*. 2015. № 1. С. 16–28.